

Kohtuotsus (liidetud kohtuasjad C-597/18 P nõukogu vs. K. Chrysostomides & Co jt, C-598/18 P nõukogu vs. Bourdouvali jt, C-603/18 P K. Chrysostomides & Co. jt vs. nõukogu ja C-604/18 P Bourdouvali jt vs. nõukogu)

Pressi- ja teabeosakond

Euroopa Kohus jättis Üldkohtu otsused muutmata osas, milles ta jättis rahuldamata mitme üksikisiku ja äriühingu kahju hüvitamise nõuded, mis esitati liidu institutsioonide aktide ja käitumise tõttu seoses Küprosele antud finantsabiga, mille tingimuseks oli seatud tema pangandussektori restruktureerimine

Seevastu rikkus Üldkohus õigusnormi, kui ta otsustas, et eurorühm on aluslepingutega asutatud liidu üksus, mille aktid või käitumine võivad kaasa tuua liidu lepinguvälise vastutuse

2012. aasta esimestel kuudel sattusid mitu Küprosel asuvat pank, sealhulgas Cyprus Popular Bank (edaspidi „Laiki“) ja Trapeza Kyprou Dimosia Etaireia (Bank of Cyprus, edaspidi „BoC“) rahalistesse raskustesse. 25. juunil 2012 esitas Küpros seetõttu finantsabi saamise taotluse eurorühma esimehele, kes vastas, et abi antakse kas Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi või Euroopa stabiilsusmehhanismi (ESM) makromajandusliku kohandamisprogrammi raames, mis nähakse täpsemalt ette vastastikuse mõistmise memorandumis. Läbirääkimisi selle memorandumi üle pidasid ühelt poolt Euroopa Komisjon koos Euroopa Keskpanga (EKP) ja Rahvusvahelise Valuutafondiga (IMF) ning teiselt poolt Küprose ametiasutused. 26. aprillil 2013 kirjutasid ESMi nimel komisjon ning Küprose rahandusminister ja Küprose Keskpanga president alla vastastikuse mõistmise protokollile, mille alusel andis ESM sellele liikmesriigile finantsabi.

Mitu üksikisikut ja äriühingut, kellel on Laikis ja BoCs hoiused või kes on nende pankade aktsionärid või võlakirjaomanikud, leidsid, et Euroopa Liidu Nõukogu, komisjon, EKP ja eurorühm nõudsid vastastikuse mõistmise memorandumis Küprose ametiasutustelt niisuguste meetmete vastuvõtmist, säilitamist või jätkuvalt rakendamist, mis tõid kaasa nende hoiuste, aktsiate või võlakirjade väärtuse olulise vähenemise. Nad esitasid seetõttu Euroopa Liidu Üldkohtule lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagid, nõudes nende meetmete tõttu neile väidetavalt tekitatud kahju hüvitamist.

Kahe 13. juuli 2018. aasta kohtuotsusega K. Chrysostomides & Co. jt vs. nõukogu jt ning Bourdouvali jt vs. nõukogu jt¹ lükkas Üldkohus kõigepealt tagasi nõukogu vastuvõetamatuse vastuväited seoses kahju hüvitamise hagidega, mille puudutatud üksikisikud ja äriühingud olid esitanud eurorühma vastu. Seejärel, mis puudutab ETL artikli 340 teise lõigu alusel liidu lepinguvälise vastutuse tekkimise esimest tingimust, mille kohaselt peab liidu institutsioonile etteheidetav käitumine olema õigusvastane ja mis nõuab, et oleks tõendatud eraõiguslikele isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selge rikkumine, siis leidis Üldkohus, et hagid esitanud üksikisikud ja äriühingud ei ole suutnud tõendada, et rikutud on nende omandiõigust, õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet või võrdse kohtlemise põhimõtet. Kuna liidu lepinguvälise vastutuse tekkimise esimene tingimus ei olnud käesoleval juhul täidetud, jättis Üldkohus need hagid rahuldamata.

Euroopa Kohus, kellele nõukogu (kohtuasjad C-597/18 P ja C-598/18 P) ning puudutatud üksikisikud ja äriühingud (kohtuasjad C-603/18 P ja C-604/18 P) esitasid apellatsioonkaebused ning kellele nõukogu esitas vastuapellatsioonkaebused (kohtuasjad C-603/18 P ja C-604/18 P), tühistab suurkojas Üldkohtu vaidlustatud kohtuotsused osas,

¹ Üldkohtu 13. juuli 2018. aasta otsused K. Chrysostomides & Co. jt vs. nõukogu jt ([T-680/13](#)) ja Bourdouvali jt vs. nõukogu jt ([T-786/14](#)) (edaspidi „vaidlustatud kohtuotsused“), vt pressiteade nr [108/18](#).

milles Üldkohus lükkas tagasi nõukogu vastuvõetamatuse vastuväited seoses nende üksikisikute ja äriühingute hagidega eurorühma vastu ja otsuse 2013/236² artikli 2 lõike 6 punkti b peale. Samas jätab ta nimetatud üksikisikute ja äriühingute apellatsioonkaebused rahuldamata.

Euroopa Kohtu hinnang

Mis puudutab esimesena **nõukogu apellatsioonkaebusi kohtuasjades C-597/18 P ja C-598/18 P**, siis tuleb Euroopa Kohus meelde, et liidu lepinguvälise vastutuse tekkimine ELTL artikli 340 teise lõigu alusel eeldab õigusvastase käitumise etteheitmist „liidu institutsioonile“ ning et see mõiste ei hõlma mitte ainult ELL artikli 13 lõikes 1 loetletud liidu institutsioone, vaid ka kõiki aluslepingutega või nende alusel asutatud liidu organeid ja asutusi, mille eesmärk on aidata kaasa liidu eesmärkide saavutamisele.

Sellega seoses märgib Euroopa Kohus esiteks, et eurorühm on valitsustevaheline organ nende liikmesriikide majanduspoliitika koordineerimiseks, mille rahaühik on euro (edaspidi „euroala riigid“). Teiseks ei saa eurorühma samastada nõukogu mõne koosseisuga ja seda iseloomustab mitteformaalne laad. Kolmandaks ei ole tal mingit omaenda pädevust ega õigust karistada tema tasemel sõlmitud poliitiliste kokkulepete täitmata jätmise eest. Euroopa Kohus järeldab sellest, et **Üldkohus asus vääralt seisukohale, et eurorühm on aluslepingutega asutatud „liidu“ üksus, mille tegevus võib kaasa tuua liidu lepinguvälise vastutuse.**

Ta lisab, et kuna eurorühma tasemel sõlmitud poliitilised kokkulepped konkretiseeruvad ja neid rakendatakse eelkõige liidu institutsioonide, sealhulgas nõukogu ja EKP aktide ja tegevuse kaudu, **ei jää isikud ilma õigusest tõhusale kohtulikule kaitsele, mis on ette nähtud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 47**, kuna nad võivad – nagu tehti ka käesolevas asjas – esitada nende institutsioonide vastu liidu lepinguvälise vastutuse tuvastamise hagi õigusaktide või tegevuse peale, mida nad pärast selliseid poliitilisi lepinguid vastavalt vastu võtavad või teostavad. Ta rõhutab eriti, et komisjonil on aluslepingute täitmise üle järelevalve teostaja roll, mistõttu on tema ülesanne jälgida, et need lepingud oleksid liidu õigusega kooskõlas, ning et komisjoni võimalik passiivsus selle ülesande täitmisel võib kaasa tuua liidu lepinguvälise vastutuse tekkimise.

Mis puudutab teisena **nõukogu vastuapellatsioonkaebusi kohtuasjades C-603/18 P ja C-604/18 P**, siis taheti nendega vaidlustada esiteks Üldkohtu hinnang, mille kohaselt nõudis nõukogu otsuse 2013/236 artikli 2 lõike 6 punktiga b Küprose ametiasutustelt, et nad säilitaksid või jätkuvalt rakendaksid BoC tagamata hoiuste konverteerimist aktsiateks, ja teiseks Üldkohtu hinnang, et nendel asutustel ei olnud selles küsimuses mingit kaalutusõigust.

Sellega seoses märgib Euroopa Kohus, et otsuse 2013/236 artikli 2 lõike 6 punkt b ei määra kindlaks üksikasjalikke tingimusi selle konverteerimise elluviimiseks, mistõttu Küprose ametiasutustel oli selles osas suur kaalutusruum, eriti nende aktsiate arvu ja väärtuse kindlaksmääramisel, mis antakse BoC hoiustajatele nende tagamata hoiuste vastu selles pangas. Seetõttu leiab ta, et **Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta leidis, et Küprose Vabariigil ei olnud sellest sättest tulenevalt mingit kaalutusruumi selle konverteerimise üksikasjalike tingimuste kindlaksmääramiseks.**

Kolmandana, **kohtuasjades C-603/18 P ja C-604/18 P leiavad üksikisikud ja äriühingud oma apellatsioonkaebustes**, et nende omandiõiguse ning õiguspärase ootuse ja võrdse kohtlemise põhimõtte piisavalt selge rikkumise on põhjustanud liidu institutsioonide aktid ja käitumine, mistõttu on liidu lepinguvälise vastutuse tekkimise esimene tingimus täidetud.

² Nõukogu 25. aprilli 2013. aasta otsus 2013/236/EL, mis on adresseeritud Küprosele ning käsitleb spetsiifilisi finantsstabiilsuse ja jätkusuutliku majanduskasvu taastamise meetmeid (ELT 2013, L 141, lk 32, edaspidi „otsus 2013/236“). Selles otsuses on nähtud ette meetmed ja tulemused, et vähendada Küprose Vabariigi eelarvepuudujääki ja taastada selle riigi finantssüsteemi usaldusväärsus. Nõukogu vastuapellatsioonkaebused puudutasid konkreetselt selle otsuse artikli 2 lõike 6 punkti b, milles on sätestatud, et Küprose Vabariigi makromajanduslik kohandamisprogramm näeb ette „BoC ja Laiiki varade sõltumatu hindamise [korraldamise tagamise] ning panga Laiiki tegevuse kiire integreerimise BoCsse. Hindamine viiakse läbi kiiresti, et võimaldada hoiuste-lihtaktsiate vahetustehing pangas BoC lõpule viia“.

Sellega seoses tuleb Euroopa Kohus kõigepealt meelde, et omandiõigus³ ei ole absoluutne õigus ja et seda võib piirata.⁴ Euroopa Kohus leiab muu hulgas, et nagu ta kohtuotsuses Ledra Advertising jt vs. komisjon ja EKP⁵ juba otsustas, **ei saa 26. aprilli 2013. aasta vastastikuse mõistmise memorandumis nimetatud meetmeid pidada ülemääraseks ja lubamatuks sekkumiseks, mis kahjustab puudutatud üksikisikute ja äriühingute omandiõigust.**

Seejärel leiab Euroopa Kohus, **et asjaolu, et rahvusvahelise finantskriisi varasemates etappides ei ole teistele euroala riikidele finantsabi andmist seatud sõltuvusse konkreetsetest meetmetest, ei saa pidada kinnituseks, mis võis tekitada Laiki ja BoC aktsionärides, võlakirjaomanikes ja hoiustajates õiguspärase ootuse, et seda ei tehta ka Küprosele finantsabi andmisel.**

Viimasena ja olles meenutanud, et **võrdse kohtlemise üldpõhimõte** nõuab, et sarnaseid olukordi ei käsitletaks erinevalt ja erinevaid olukordi ei käsitletaks ühtemoodi, välja arvatud juhul, kui see on objektiivselt põhjendatud, **leiab Euroopa Kohus, et seda põhimõtet ei ole rikutud.** Ta on nimelt seisukohal, **et puudutatud äriühingud ja üksikisikud ei ole võrreldavas olukorras** Küprose Keskpangaga, kes juhindub oma tegevuses ainult avaliku huvi eesmärkidest, Laiki ja BoC Kreeka filiaalides avatud hoiuste omanikega, nende kahe panga niisuguste hoiustajatega, kelle hoiused ei ületanud 100 000 eurot, teiste euroala riikide selliste pankade hoiustajate ja aktsionäridega, kes olid saanud finantsabi enne Küprost, ega ka Küprose ühistupankade sektori liikmetega.

Kokkuvõttes **jätab Euroopa Kohus puudutatud äriühingute ja üksikisikute apellatsioonkaebused** (kohtuasjad C-603/18 P ja C-604/18 P) **täies ulatuses rahuldamata, tühistab Üldkohtu vaidlustatud kohtuotsused osas, milles Üldkohus lükkas tagasi nõukogu vastuvõetamatuse vastuväited seoses nendes kohtuasjades hagi esitamisega eurorühma vastu ja otsuse 2013/236 artikli 2 lõike 6 punkti b peale, ning lahendab need vastuväited lõplikult⁶ ja rahuldab nõukogu apellatsioonkaebused.**

MÄRKUS: Euroopa Kohtule võib esitada õigusküsimustega piirduva apellatsioonkaebuse Üldkohtu otsuse või määruse peale. Üldjuhul ei ole apellatsioonkaebusel peatavat toimet. Kui apellatsioonkaebus on vastuvõetav ja põhjendatud, tühistab Euroopa Kohus Üldkohtu lahendi. Kui menetlusstaadium seda lubab, võib Euroopa Kohus teha ise asja suhtes lõpliku kohtuotsuse. Vastasel juhul suunab ta asja tagasi Üldkohtusse, kes on seotud Euroopa Kohtu poolt apellatsioonimenetluses tehtud otsusega.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebilehel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127.

³ Põhiõiguste harta artikkel 17.

⁴ Põhiõiguste harta artikkel 52.

⁵ Euroopa Kohtu 20. septembri 2016. aasta otsus Ledra Advertising jt vs. komisjon ja EKP ([C-8/15 P – C-10/15 P](#)), vt pressiteade nr [102/16](#).

⁶ Vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu teisele lausele.